

men. Újabb, kereskedelmi változata a ProSum (<http://www.transend.bt.com/>). A program szakterülettől független kivonatolási módszert használ, kombinálva a statisztikai és természetesen nyelvi technikákat. Az egyes mondatoknak a referátumba való kerülését meghatározó küszöbértékeket a felhasználó állíthatja be interaktív módon.

Az értékelők a Loughborough Egyetem (Nagy-Britannia) Könyvtártudományi és Informatikai Tanszékének oktatói közül kerültek ki. Mindegyikük 2-2 referátumot értékelt.

A szubjektív elfogadhatóság szempontjából a referálók készíttette referátumok 73,6%-kal némileg jobban szerepeltek a gépieknél (66,9%). Ez jelentéktelen különbség, így beigazolódt az a hipotézis, hogy gyakorlatilag nincs különbség a két típus elfogadhatósága között.

Az értékelők hat esetben találták úgy, hogy a referálók készíttette referátumok alapján biztosan eldönthető az elsődleges dokumentum relevanciája, míg a gépi referátumok között három ilyen akadt.

Hatan tudták az összes szerkezeti összetevőt megtalálni referálók készíttette referátumokban, míg a gépi referátumok esetén ezek száma négy volt, ezenkívül az értékelők úgy ítélték meg, hogy szerkezeti összetevők könnyebben azonosíthatók a referálók készíttette referátumokban.

A gépi referátumok megértéséhez szükséges átlagos idő hosszabb volt.

A gépi és a referálók készíttette referátumok mindegyike részben megfelelt annak az elvárásnak, hogy pontos reprezentációja legyen az elsődleges dokumentumnak. Az elvárásnak teljes körűen csak a referálók készíttette referátumok feleltek meg, míg a gépi referátumok a „nagyreszt teljesítette” kategóriába estek.

A két típus közötti különbség az informativitás vonatkozásában volt a legfeltűnőbb. A gépi referátumok kevésbé informatívak és gyengébb helyettesítőként funkcionálnának.

A jövőben nagyobb mintán elvégzett, további vizsgálatokra van szükség.

(Koltay Tibor)

Lásd még 56

TÁJÉKOZTATÁSI RENDSZEREK

Hálózatok, regionális rendszerek

00/073

KRUK, Miroslav: The internet and the revival of the myth of the universal library = Aust.Lib.J. 48.vol. 1999. 2.no. 137-147.p. Bibliogr. 15 tétel.

Az Internet és az egyetemes könyvtár mítosza

Számítógép-hálózat

A gyorsuló műszaki fejlődés még szkeptikus századunkban is egyre-másra ébreszt utópikus elképzeléseket. Az egyetemes könyvtár hajdani illuzórikus eszméje elsősorban a számítógépes szakemberek

határtalan optimizmusának köszönhetően ismét lábra kap. Az Interneten számos vállalkozás elnevezésében is hordozza az egyetemesség naív igényét (pl. a Bibliotheca Universalis, Alexandria stb).

Gyakran tévesztik össze az egyetemes könyvtár és a tökéletes könyvtár eszméjét. Az *egyetemes könyvtár* az emberiség összes írott művét tartalmazná minden egyes szerzőtől, sőt bármilyen típusú információhordozón a valaha is rögzített változatos hiteles adatok használatát is biztosítaná. A *tökéletes könyvtár* (a felvilágosodás kora óta jellemzett „tökéletes nyelv” analógiájára) ezzel szemben csak a megbízhatónak bizonyult anyagokat őrizné meg. Állományában a tudomány pillanatnyi fejlődésállapota tükröződne, ezért állandóan selejtezni kellene. (Nem kaphatna helyet benne a bizonyíthatatlan állításokat tartalmazó vallásos és ideologikus irodalom, valamint a mai tudományok számos előzménye és nyersanyaga sem. Bajba kerülne a szépirodalom és a művészet.)

Az egyetemes könyvtár és a tökéletes könyvtár megvalósíthatatlan eszményképek. Lehet azonban termékenyítő hatásuk, ha mítikus jellegüket nem hagyjuk figyelmen kívül. Az egyetemes könyvtár eszméje napjainkban a könyvtáros-szépíró Borges bábeli könyvtárról szóló látomásában is alakot ölt. Az írói képzelet szerint ez minden nyelven minden egyes szöveget tartalmazna, sőt az összes lehetséges szöveget is. A gnosztikus hagyományban az egész világegyetemet rendezett információk összessége alkotja (ellentétben pl. a kinyilatkoztatás tanával). A természet nagy könyvéből olvasni eszerint vallásos cselekedetnek minősül. A tudományok kialakulása és fejlődése is visszavezethető ilyen gnosztikus világszemléletre. A tudomány és a valóság útja csak a múlt század közepén vált ketté véglegesen, és a világmindenség elvesztette ezzel szakrális jellegét a tudósok szemében. Az optimista filozófus-könyvtáros Leibniz számára a könyvtár a világrend fenntartásának eszköze, az isteni igazságnak és az emberi civilizációnak is forrása. Egyik meg

nem valósított javaslata volt, hogy a nagy könyvvásárokon kiállított minden könyvről készüljön összegző kivonat, mely azután félévente összegyűjtve jelenne meg. Leibniz álmaiban szintén szerepelt, hogy ha régebbi korok minden egyes művéből összefoglalás készülne, akkor ezeket megfelelő mutatókkal kiegészítve egyetemes enciklopédiát lehetne létrehozni. A wolfenbütteli könyvtár új épülete, melynek tervezésébe bevonták a derék filozófust is, igyekezett megjeleníteni az egyetemes és rendszerű barokk tudásmodellt.

Kevés nemzeti könyvtár törekszik az országa irodalmánál szélesebb gyűjtőkörre. A brit és az amerikai nemzeti könyvtárat azonban már a kezdetektől egyetemes gyűjtési törekvések jellemezik. A British Museum nagyolvasóját, mikor 1857-ben átadták, még jelképezte a kiterjedt angol gyarmati világbirodalmat. A British Library gyűjtőköre ma is elég széles, de a nyugati világ országainak kiadványanyaga egyre nyomatékosabban kerül beszerzésre. Az Egyesült Államok már a világ vezető hatalmává emelkedett, amikor 1897-ben átadták a Kongresszusi Könyvtár új épületét, mely szintén ezt az egyetemességet sugallta. A huszadik század politikai eseményei azután eléggé megingatták az egyetemeség eszményébe vetett bizalmat.

Az egyetemes könyvtár eszméjében nagy adag ismeretelméleti maximalizmus és határtalan optimizmus fogalmazódik meg. Ha nincs tökéletes nyelv, mely a valóságot egyértelműen leképezné, akkor nem lehetséges egyetemes tudás és tökéletes könyvtár sem. Tehát a könyvtárak történelmi képződmények. Mára úgy látszik, hogy az emberi ismeretek összessége nem egyetlen szilárd alapra emelt hatalmas építmény. Az egyetemes osztályozási rendszerek még magabiztosabb korszakok alkotásaiént öröklődtek ránk.

Az egyetemes Internet-könyvtár eszméje szintén hamis feltételezéseken alapul. Ha valamikor a jövőben létrejönne, akkor is olyan kaotikus formákat öltene, hogy használata lehetetlenné válna. Az infor-

mációtechnológia sem fogja megváltoztatni az információ alaptermészetét. Még nem tudhatjuk, meddig terjednek az Internet lehetőségei. Nem a könyvtár mérete a döntő, hanem a minősége. A kezelhetetlen mennyiségű és sok jelentéktelen elemet tartalmazó adathalmaz gátolja a használhatóságot. Korunk információözönében a könyvtár válogató és ismeretszűrő szerepe egyre fontosabbá válik.

(Nagypál László)

00/074

GRIFFITHS, José-Marie: Why the Web is not a library = FID Rev. 1. vol. 1999. 1. no. 13-20. p.

Miért nem tekinthető könyvtárnak a világháló?

Könyvtárosi hivatás; Számítógép-hálózat

Az Internet, s különösen a világháló információforrásai óriási mértékben nőttek az utóbbi években; ugyanígy a használók száma is.

Könnyű használata és vonzereje miatt valóban sokak számára a könyvtárat jelenti, ám néhány lényeges ponton más, mint a könyvtár: messze nem található meg minden rajta, a kínált anyag nem felel meg a hitelesség követelményének, minimális a gyűjteményi szervezetsége (sem formailag, sem tartalmilag nem katalogizált), a keresőeszközök túlságosan leegyszerűsítettek.

A világhálóval szemben a könyvtárak a rögzített ismeretek célszerűen azonosított gyűjteményei, amelyeket szakrendszerek, katalógusok, bibliográfiák stb. segítségével lehet használni. A digitális környezetben is tovább fognak élni a könyvtári funkciók: megmaradnak a gyűjtemények (még ha nem is lesz szükséges ezeket a könyvtár épületében tárolni), továbbra is szükség lesz a dokumentumokhoz és gyűjteményekhez hozzáférést biztosító metaadatokra, a gyűjteményeket és a hozzájuk kapcsolódó metaadatokat archiválni kell, a használókat különféle szolgáltatásokkal kell segíteni a használatban.

A könyvtárosság két alapvető eleméhez (a használók ismerete és a rögzített ismeretek által tükrözött területek ismerete) újabbak járulnak: a használó

számára szükséges ismeretek felkutatása, metaadatok kifejlesztése és közreadása, az ismeretek világában navigációs és kalauzi feladatok ellátása, az információk elemzése és az ismeretek értelmezése, partneri és oktatói szerep vállalása.

A világháló megköveteli, hogy mindenki rendelkezzen az információvisszakeresés készségeivel, beleértve azt is, ami korábban a könyvtárosokra hárult, vagyis a források verifikálását és megvizsgálását.

A változások hatása nem korlátozódik a felsőoktatásra vagy a könyvtárakra: újra kell fogalmazni minden közintézmény szerepét, amely az információ előállításával és elosztásával foglalkozik (iskolák, kórházak, múzeumok, televíziók, községi számítógépes hálózatok, nyilvános hozzáférési pontok stb.).

A különböző szerepek, különösen ami a felsőoktatást és könyvtárait illeti, nagyban függenek attól, milyen irányban fejlődik a társadalom az elkövetkező 10-20 évben. A leghelyesebb többféle lehetőséggel számolni. A vizsgálódások az egyén és a társadalom közötti feszültség növekedésére, a közösségekben mutatkozó koherenciás és fragmentációs trendekre, valamint az információ áruként vagy közjóként való felfogására utalnak. A szerző e tényezőket mátrixokba foglalva vázolja a társadalom, a munka világa és a felsőoktatás–könyvtárügy terén lehetséges, sokszor egymást kizáró változási irányokat. Tisztában kell lenni a világháló lényegével, s azzal, miért nem könyvtár. Számolni kell azonban azzal, hogy egyre többen úgy vélik, helyettesítheti a könyvtárat. Ezért kompenzálni kell hiányosságait, és meg kell erősíteni a könyvtárak szerepét.

(Papp István)

Lásd még 12-13, 18, 39, 54, 66, 75, 80, 89, 92, 98, 113, 115

Statisztikai tájékoztatás

00/075

QUINN, Brian: Exploring statistics and demography resources on the Web = Internet Ref. Sev. Q. 4. vol. 1999. 1. no. 9-23. p.

Statisztikai és demográfiai források a világhálón

Számítógép-hálózat; Tájékoztatás -statisztikai; Tájékoztatás -szociológiai

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be: HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER, Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

Annak ellenére, hogy a világhálón rengeteg statisztikai és demográfiai forrás jelenik meg, eddig kevés kísérlet történt dokumentálásukra. A jelen tanulmány megpróbálja a jelenleg elérhető hasznos forrásokat azonosítani és értékelni. Az eredmények azt mutatják, hogy a statisztika sokkal jobban dokumentált, mint a demográfia területe. A nagy ipari országok, pl. az Egyesült Államok, sokkal jobban vannak képviselve, mint a kisebb országok. Az Internet technikai lehetőségeinek köszönhetően (pl. igényekre szabott adathelyek létrehozása, a statisztikai adatok online elemzése, az eredmények háromdimenziós grafikonokkal való ábrázolása) a világháló sokkal hatékonyabb forrásnak számít, mint a hagyományos, nyomtatott dokumentumok.

(Autoref.)

00/076

LUXOVÁ, Jana: Evropská databáza knihovnické statistiky = Čtenář. 51. roč. 1999. 7-8. no. 216-217. p.

A könyvtárstatisztika európai adatbázisa

Adatbázis; Statisztika

A különböző országok, azokon belül (gyakran) a más és más rendszerek és alrendszerek felettébb

változatos könyvtárstatisztikai gyakorlattal élnek. Ez lehetetlenné teszi az összehasonlító vizsgálatokat; árt még az egyes könyvtáraknak is, hiszen fenntartójuknak és/vagy támogatójuknak nem tudnak pontos önértékelést készíteni.

E negatív helyzet felszámolását van hivatva elősegíteni és siettetni a LIBECON 2000 projekt, amely az Európa Bizottság (DG XIII - E4 jelű) támogatását is élvezi. 29 európai tagországa között megtalálhatók a kelet- és közép-európai országok is (Csehország, Románia, Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia, Bulgária, Észtország, Lettország és Szlovénia). A munkálatokat egy régóta azonos összetételű szakmai bizottság irányítja.

A kelet- és közép-európai országok illetékeseinek „statisztikaharmonizációs” feladatai vannak. Közülük – néhány előkészítő tanácskozást és megbeszélést követően – a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1998 áprilisában népes konferenciát rendezett a LIBECON 2000 realizálásáról. Itt teljes egyetértés alakult ki a tennivalókról, s Magyarország egyszerűen csatlakozott a projekthez, beleértve az elektronika e célra történő alkalmazását is.

Romániában is „megmozdult valami”. Ott a PRO-BIB elnevezésű tervezet a statisztikai adatgyűjtés szempontjából – a vonatkozó ISO szabványokra alapozva – 10 nagyságrendi csoportra osztotta a könyvtárakat, ezen belül pedig jelleg szerinti (járás-, városi, falusi könyvtárak) csoportosítást is végzett. A rendszer alkalmasságának kipróbálására három éven át tartó kísérletben állapodtak meg (az első év 1998 volt).

Csehországban már 1995 folyamán sikerült olyan könyvtárstatisztikai adatgyűjtést és feldolgozást produkálni, amelyet „nyugati szemmel” kelet-európai „rangelsőnek” minősítettek. A szolgáltatott adatok konzisztenciája 88%-os volt. 1998-ra a Kulturális Minisztérium a kívánalmaknak megfelelően változtatta meg a könyvtári statisztika űrlapjait.

(Futala Tibor)

Lásd még 9

Természettudományi és műszaki tájékoztatás

00/077

CORREA JANNUZZI, C. A. S. - MONTALLI, K. M. L.:
Informação tecnológica e para negócios no Brasil:
introdução a uma discussão conceitual = Cienc. Inf.
Bras. 28. vol. 1999. 1. no. 28-36. p. Bibliogr. 31 tétel.

Res. angol nyelven

A műszaki és üzleti információ Braziliában: bevezető egy konceptuális vitához

Tájékoztatási rendszer -közgazdasági; Tájékoztatási rendszer -műszaki

Az információ stratégiai értéke ellenére, hatékony és erőteljes alkalmazása Braziliában – különösen az ipar területén – még nem igazán jellemző. Ennek egyik oka a fogalmi, terminológiai tisztázatlanság az ipari-vállalati és az üzleti információk témakörében. Ezért kísérli meg a fontosabb alapfogalmakat (tudományos és műszaki információ, ipari tájékoztatás, üzleti információ stb.) a brazil, a spanyol és a nemzetközi szakirodalomból vett meghatározások és magyarázatok nem egyszer szó szerinti idézésével tisztázni.

(Autoref. alapján)

Lásd még 63

Könyvtártudományi, informatikai tájékoztatás

00/078

ALBERANI, Vilma - DE CASTRO, Paola - POLTRONIERI, Elisabetta: Il „Bollettino” dell'Associazione italiana biblioteche dal 1961 al 1997: uno strumento di informazione, di formazione e di cooperazione = Boll. AIB. 39. vol. 1999. 1/2. no. 9-38. p. Bibliogr. 16 tétel.

Res. angol nyelven

Az olasz könyvtáregyesület „Bollettino”-ja 1961-1997 között: a tájékoztatás, a képzés és az együttműködés eszköze

Folyóirat -könyvtári

Az olasz könyvtáregyesület folyóiratának 37 éve (1961-1997) alatt 104 egyedi, 27 kettős és 3 hármas összevont szám jelent meg (valamint két szupplementum), összesen 13 764 oldalon. 1970-ig a lap kéthavonta jelent meg, azóta negyedéves, a számok átlagos terjedelme folyamatosan emelkedik. 1982 és 1991 között jelentek meg tematikus számok (összesen 19), különösen érdekes 1983 és 84, e két évfolyam valamennyi száma egy-egy témának szentelt, címmel is ellátott monografikus szám volt (sorrendben: szakkönyvtárak, régi könyvek és megőrzésük, egyetemi könyvtárak, közkönyvtárak, osztályozás és indexelés, zenei könyvtárak, a könyvtár és használója). További két esetben a lap egy-egy számát az egyesület éves országos konferenciájának szentelte (az 1985-ös és 88-as konferenciáknak). 1991-ig a lapnak kettős feladata volt, számonként 2-3 (esetleg több) elméleti vagy gyakorlati jellegű cikk szolgálta a szakma fejlődését, míg az „egyesületi élet” és a „szekciókról” elnevezésű rovatok tették a lapot az egyesület hivatalos orgánumává. 1992-től az egyesületi hírek teljesen, a hazai információk nagyrészt átkerültek az 1988 végén egy nulladik számmal elindult egyesületi hír-

adóba (AIB Notizie), a Bollettino pedig a szakmai viták, a könyvtárügy és az információtudomány szakfolyóiratává tisztult. 1975 óta él a lap „olasz szakirodalom” című rovata, amely a könyvtárügy, a bibliográfia, valamint a kiadásügy, az olvasás és a könyvtörténet kurrens olasz szakbibliográfiája.

A teljes időszak alatt a cikkek a lap lényegi tartalmának 41%-át adták, a viták további 21%-ot (ez az arány a 71-80 közötti tíz évre nem jellemző, akkor a viták 29, a cikkek 28%-ot tettek ki). A szerkesztőségi közlemények a 37 év átlagában 7%-ot mutatnak, ez az utolsó (csonka) évtizedben (1992-1997) 12% fölé emelkedett. Viszonylag magas még (az első két évtizedben 20% fölött volt, majd 8 illetve 10% körülire csökkent, így átlagban 14%-ot tesz ki) a „schede” (nálunk talán „közlemények” lene a címe) rovat aránya – hogy tartalmáról fogalmat alkossunk: ebben a számban a rovat a micro-ISIS új, windows-os változatát ismerteti. A lapban publikált valamennyi írás majdnem 85%-a egyszerűs, és mindössze 3,5%-a valamilyen testület, hivatal, intézmény műve. Ami a könyvismertetések és bírálatokat illeti, a szemlézett művek (1199 tétel) több mint fele olasz, 35%-a angol nyelvű volt. A francia mindössze 5,5, a német 4,4%-ot tesz ki, alig több, mint egy százalék az „egyéb nyelvek”, 0,6% a spanyol és végül 0,17% az ismertett orosz nyelvű művek aránya.

A kurrens szakbibliográfia hús fejezetcímét követő tematikai csoportosítás szerint a megjelent írássok legtöbbször (13,92%) a képzés és a hivatás, valamint a szakkönyvtárak és szolgáltatások (13,81%) és az általános könyvtárak (11,22%) fejezetbe tartozik (az első a legutóbbi, a két másik az utolsó két évtizedben mutat csökkenést). Ezeket 8,09%-os aránnyal, növekvő tendenciát mutatva a könyvtárpolitika, majd a jogi szabályozás (6,36%, legutóbb csökken) és (közel 6%-kal) a tárgyi indexelés és a könyvtártan (mindkettő növekszik) témák követik. 5% fölötti még a katalogizálás előfordulása.

Figyelemre méltó növekedést mutat a könyvtárvezetés és szervezés, valamint a nyilvános szolgáltatások témakör, viszont csökkent a könyvtári katalógusokról, a különleges dokumentumokról (a kézírattól az elektronikus publikációig minden ide tartozik), a konzerválásról, az olvasásról és a könyvkiadásról való publikálási kedv. A három első helyezett témát tovább bontva a „képzés és hivatás” közel 30%-a kifejezetten a szakképzés kérdéseivel, az „általános könyvtárak” majdnem fele a közkönyvtárakkal, 29%-a nemzeti és állami könyvtárakkal, a „szakkönyvtárak és szolgáltatások” 41%-a az egyetemi könyvtárakkal, kb. 15-15%-a a szakkönyvtárakkal és az iskolai könyvtárakkal, majdnem 9%-a a gyermek, és majdnem 5%-a a zenei könyvtárakkal foglalkozott. Csak az utolsó (1992-1997) időszakot tekintve első helyen az „általános könyvtárak”, másodikon (holtversenyben) a „képzés és hivatás” (n. b. a képzést ebben az időszakban egyetlen cikk sem érinti), a „könyvtárpolitika” és a „tárgyi indexelés”, harmadik helyen a „könyvtártan” és a „nyilvános szolgáltatások” témakör áll. Ezeket követi a könyvtárak vezetése és szervezése, a katalogizálás és a jogi szabályozás. A legkevésbé érintett témák (egy-egy cikkel) a könyvtárápület és berendezés, a gyűjteményszervezés, az olvasás és a könyvkiadás, illetve teljesen hiányzik ebből a hat évfolyamból a konzerválás, illetve a könyvtörténet tárgykörébe sorolható cikk.

A könyvismertetések tematikai megoszlása szerint a legnagyobb érdeklődésre a bibliográfia, a könyvtártan és a könyvtári katalógusok, ezeket követően pedig a tárgyi indexelés, az általános könyvtárak, a szakkönyvtárak és szolgáltatásaik, a nyilvános szolgáltatások és a könyvtörténet elnevezésű témák számíthatnak.

(Mohor Jenő)

Közgazdasági tájékoztatás

00/079

SOUZA, T. de F. C. de - NASSIF BORGES, M. E.:
Fontes de informação financeira no Brasil = Cienc. Inf.
Bras. 28. vol. 1999. 1. no. 37-48. p. Bibliogr. 39 tétel.

Res. angol nyelven

A pénzügyi információ forrásai Braziliában

Hatékonyaság; Szakirodalom -pénzügyi; Számítógép-hálózat

A Braziliában előállított pénzügyi információ források azonosításával és minőségük elemzésével foglalkozik. 33 intézményt elemeztek internetes honlapjaik vizsgálatával, annak érdekében, hogy megismerjék alapfeladataikat és/vagy céljaikat, és azokat az információforrásokat, illetve információkat, amelyeket előállítanak. 37 időszaki kiadványt értékelt az információforrások értékelésére szolgáló Taylor Model segítségével. A vizsgált intézményekről megállapították, hogy fontos pénzügyi információ-disztribútorok. A periodikumok jól szerkesztettek, de az információkezelés nem homogén.

(Autoref.)

Lásd még 77

Közhasznú tájékoztatás

00/080

ZIELSTRA, Julie: Building and testing a web-based community network = El. Libr. 17. vol. 1999. 4. no. 231-238.p.

Web-alapú közhasznú tájékoztatási hálózat kiépítése és tesztelése

Közérdekű tájékoztatás; Számítógép-hálózat

A közérdekű (más néven közösségi) tájékoztatás körébe egy bizonyos földrajzi területtel kapcsolatos, illetve annak lakosai számára szóló köznapi információk tartoznak az élet minden területéről. Az információk változatos tematikája, a sokféle igény és elérési lehetőség miatt a számítógépes közérdekű tájékoztatási rendszereket úgy célszerű megtervezni, hogy a kezdők és a jól képzett keresők (például a közvetítők) is boldoguljanak vele. Az ún. közösségi hálózatok (community network) egy része csak tartalomszolgáltatással foglalkozik, mások Internet-hozzáférést, képzést, telematikai szolgáltatásokat (elektronikus levelezést, részvételt saját vitafórumok tevékenységében) stb. is biztosítanak.

Nagy-Britanniában a helyi önkormányzatok már szolgáltatnak közérdekű információkat az Interneten, részben a közkönyvtárak bevonásával. A kereskedelmi szektor is egyre inkább érdeklődik a globális hálózat helyi része iránt. A közérdekű tájékoztatásban nagy szerepe van az „alulról jövő kezdeményezéseknek”, azaz a polgárok részvételének az információk közreadásában. A közösségi hálózatok létrehozása összhangban van az információs társadalomhoz kapcsolódó célkitűzésekkel is.

A Brent Resource and Information Network (BRAIN) rendszert a brenti kerületi önkormányzat információtechnológiai részlege hozta létre a Lotus Notes szoftverrel. Az online adatbázisban a különböző intézmények és önszerveződő csoportok számára saját honlapot alakítottak ki. Az interfész grafikáját, nyelvét a közösség kulturális kontextusának figyelembe vételével alakították ki, a hátrányos helyzetű (pl. látássérült) használókra is gondolva.

A BRAIN a közösségről, annak csoportjairól, programjairól, szolgáltatásairól és rendezvényeiről szóló, átfogó és specifikus tárgyszavak szerint visszakereshető információkat tartalmaz USMARC CIF formátumban (jelenleg maximálisan 1000 tételt és azokhoz kapcsolódó dokumentumokat). A tárgyi feltárás kötött szótárának (tézaurusának) kifejlesztése folyamatban van. A tartalmat szolgáltató intézmények bejelentkezésük után a rendszergazdától jelszót kap-

nak, hogy honlapjukon frissíteni tudják saját információikat. Egyes, dátumokhoz kötődő információkat a rendszer lejárata után automatikusan töröl.

A BRAIN rendszerben a keresés alapvetően az események, az információszolgáltatók, a szolgáltatások indexe és a teljes index alapján történik. A kereső kívánságra áttérhet az intézmények betűrendje, a rendezvények időrendje, különböző témák, a szolgáltatás célközönsége és a kisebb területi egységek szerinti keresésre.

A használhatósági teszt az üzembe helyezést megelőzően zajlott. A következő szempontokat vizsgálták: áttekinthetőség, a találatok relevanciája, keresési hatékonyság, grafika és design, belépés. Később egy

használóval részletes tesztelésre került sor, amelynek során az adatbázis egy részében öt kérdésre kellett önállóan választ találnia. Arra kérték, hogy hangosan gondolkodjon és tegyen fel kérdéseket. A közös értékelés során az eredményeket a következőkkel vetették össze: mennyi időt fordított az egyes feladatokra a vizsgálati alany és a rendszert ismerők; mennyi idő után váltottak ugyanezek az egyes Internet-források között; mennyi idő alatt tudna azonos feladatokat egy jól képzett közvetítő szakember elvégezni. Később szélesebb körben is folytatták a tesztelést, nyolc potenciális használó (az önkormányzat, a közkönyvtár, a különböző csoportok és a nagyközönség két-két képviselője) bevonásával.

(Hegyközi Ilona)

VEZETÉS, IRÁNYÍTÁS

Általános kérdések

00/081

PAUL, Gerd: Mobilisierung von Leistungs- und Innovationspotentialen durch sozialkompetente Leitungstätigkeit. Ergebnisse aus wissenschaftlichen Bibliotheken Berlins = Bibliotheksdienst. 33. Jg. 1999. 9. no. 1500-1509. p.

A vezetői stílus hatása a munkahelyi légkörre és a teljesítményre

Felmérés; Kommunikáció -személyzetén belül; Munkahelyi légkör; Vezetés

A szerző berlini tudományos könyvtárakban vizsgálta a vezetői stílus, a teljesítmény és a munkahelyi

lyi légkör összefüggéseit. A 29 felmért intézmény között kutatóintézeti, oktatási és nyilvános könyvtárak szerepeltek, olyanok, melyekben a dolgozói létszám 5-30 között mozog, s melyekben a vezetőnek döntési joga van szervezeti, anyagi és személyi kérdésekben.

A vizsgált könyvtárak technikai szintje változékony képet mutat. Azzal az információtechnikai felszereltséggel, mely a nyugat- és észak-európai könyvtárakban alapvetőnek számít, a felmért könyvtáraknak csak töredéke rendelkezik. A technikai elmaradottság következményeként a munkaszervezet a hagyományos ipari munkaszervezetet tükrözi: a munkadarabok erősen szegmentált feldolgozása történik a könyvtári munka keretében. A megkérdezettek 56%-a csak egy vagy két fő tevékenységet vé-